

Să învățăm metodic

ȘAHUL

III

B) Figurile

La începutul jocului, pe tabla de șah se află așezate 32 de figuri, 16 albe și 16 negre. Care sunt aceste piese și cum sunt așezate știe orice începător. O chestiune mai importantă însă, pe care vom încerca să o lămurim cititorilor noștri în cele ce urmează, este aceea a valorii acestor figuri.

Dela început trebuie să subliniem că între valoarea absolută a pieselor (aceia pe care o au în poziția inițială) și valoarea lor relativă (care depinde în timpul jocului de poziția lor față de centru și de numărul de câmpuri pe care îl controlează — vezi articolul nostru din 19.X), există o deosebire foarte mare, datorită pozițiilor diverse care survin în cursul partidei și care determină o rază de acțiune mai mică sau mai mare fiecărei figuri.

Valoarea pieselor la începutul jocului, luând ca unitate de măsură PIONUL, este aproximativ următoarea:

- Pionul
 - Calul și nebulul (fiecare valoare aproximativ 3 pionii)
 - Turnul (aproximativ un nebul sau un cal, plus 2 pionii)
 - Dama (aproximativ 2 turnuri, sau Turn plus Cal sau Nebun plus Pion).
 - Regele, în cazul când ia parte la luptă (mai ales în final) poate fi considerat aproximativ egal cu un cal.
- În valarea de această apreciere practică, destul de cunoscută de altfel din experiență, — se poate face și un calcul mai exact al valorii figurilor pe baza numărului de câmpuri pe care îl pot controla, în diferite puncte ale tablei (vezi diagrama din articolul precedent). Făcând media posibilităților de mișcare ale fiecărei figuri, pe toate câmpurile tablei, se ajunge la următorul rezultat (1):
- Dama: 22,75
 - Turnul: 14
 - Calul: 5,25

— Nebunul: 4,37 (pe o singură culoare 8,75)

— Regele: 6,56

Această apreciere matematică a valorii figurilor în raport cu spațiul pe care îl pot controla, corespunde în linii mari experienței practice. Ambele evaluări sunt însă întotdeauna influențate de schimbările continue ale poziției în cursul partidei. Regele, de ex. are la începutul jocului o valoare foarte scăzută, el constituind numai o lîntă de atac pentru figurile adverse. Spre final însă, cu cât numărul figurilor se micșorează, valoarea lui crește. Același reguli i se supune și turnul, a cărui forță crește pe măsura simplificării jocului și deci a deschiderii coloanelor și liniilor. Din contra, calul este o figură a cărei valoare scade odată cu apropierea de final, căci raza sa de acțiune este mică și pe o tablă cu piese puține el trebuie să facă prea multe mișcări pentru a ataca ceva,

VALOAREA COMPARATA A FIGURILOR

valoarea numerică a figurilor nu prezintă decât un interes relativ pentru jucătorul practic. În timpul unei partide de șah, evaluarea valorii figurilor trebuie făcută ținând tot timpul seama de modificarea forței lor în raport cu caracteristicile poziției respective.

Scămparea conștientă a pozițiilor face ca între figuri să existe un raport de valori în continuă schimbare. Acest raport poate fi apropiat de valoarea normală a figurilor (aceia dela începutul jocului), dar se poate și schimba în așa măsură (pe cale comparativă), încât un pion să fie mai tare decât o Damă.

Pentru început, vom da cititorilor noștri o apreciere generală a valorii comparate a figurilor, urmând ca atunci când ne vom ocupa de analiza caracteristicilor unei poziții (judecarea strategică a poziției) și de posibilită-

țile de răsturnare pe care forțată a echilibrului normal de valori (combinația), să revenim cu detaliile asupra acestor valori atât de schimbătoare.

În general nebulul și calul sunt considerați aproximativ egali. În poziții închise, cu mulți pionii, calul este superior, în poziții deschise cu pionii pe ambele flancuri, nebulul este mai bun.

Întruși, nebulul trebuie considerat ceva mai tare decât calul. El înlocuiește faptul că nu poate muta decât pe o singură culoare cu avantajul de a avea o rază mai mare de acțiune. Datorită acestui fapt în luptă împotriva pionilor adverse, el este întotdeauna superior calului, în special când acești pionii sunt împărțiți pe ambele flancuri. În lupta împotriva turnului, nebulul împreună cu pionii rezistă mai bine decât calul. Un turn + nebul sunt mai tari decât turn + cal. Un nebul poate contra-balansa sau chiar întrece în valoare adeseori 3 pionii, pe când calul este adeseori mai slab, mai ales în final. În sfârșit, doi nebuni sunt în majoritatea cazurilor mai buni decât doi cai. În schimb calul împreună cu dama, sunt mai tari decât dama + nebul.

Turnul are de obicei valoarea unui cal sau nebul, plus 2 pionii. Cum am spus însă mai sus, nebulul luptă mai bine împotriva turnului. Două turnuri sunt ceva mai tari decât o damă, dar ceva mai slabi decât doi cai + un nebul. Două nebuni + un cal sunt vădit superiori față de două turnuri.

Interesant este (și puțin jucători știu acest lucru), că turn + 2 nebuni sunt în majoritatea cazurilor mai tari decât 2 turnuri + un cal. În acest caz se vedește forța perechiilor de nebuni.

Mai sunt desigur și alte comparații de valoare între figuri, ca de exemplu: dama contra turn + cal + pion, sau turnurile împotriva pionilor. Ne vom ocupa de ele în cadrul studiului jocului de mijloc.

În articolul viitor: despre TIMP.